

Rīgā

Datumu skatīt dokumenta paraksta laika zīmogā.

Reģistrācijas numuru skatīt pievienotajā failā

Registrācijas_numurs

Sabiedrisko pakalpojumu

regulēšanas komisija,

Ūnijas iela 45

Rīga, LV-1039

Par precizēto konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā

AS "Latvenergo" ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) 2019. gada 18. jūlija precizēto konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā (turpmāk – metodika).

AS "Latvenergo" atkārtoti uzsver, ka ir būtiski nodrošināt, lai regulēto pakalpojumu tarifos iekļaujamā kapitāla atdeves likme atbilst finanšu tirgus novērtējumam, kas ietver valsts un nozares riskus, un tā tiek noteikta un piemērota atbilstoši labākai praksei. Lai pārliecinātos par kapitāla atdeves likmes atbilstību regulēto pakalpojumu nozares specifikai citās Eiropas Savienības (ES) valstīs, uzskatām, ka regulatoram būtiski ir veikt salīdzinājumu ar citu valstu (īpaši Latvijai pielīdzināmās Austrumeiropas un Centrāleiropas valstīs) noteiktajām regulēto pakalpojumu nozarēs piemērojāmām nominālajām un reālajām kapitāla atdeves likmēm, un šāda pētījuma nepieciešamību paredzēt arī metodikā. Pie tam šādu praksi pielieto arī citu valstu regulatori. Piemēram, Lietuvas regulatora apkopotā informācija ir pieejama <https://www.regula.lt/en/Pages/wacc-electricity.aspx>. Tā kā lielākajā daļā ES valstu regulācijas metodikas paredz izmantot vidēji izlīdzinātās ilgtermiņa likmes (piemēram, 10 vai 5 gadi), apsvērums par to, ka dati tiek publicēti ar viena gada nobīdi vai kapitāla atdeve netiek noteikta katru gadu, nav pamatots.

Ja regulēto pakalpojumu tarifos iekļaujamā kapitāla atdeve atšķiras no finanšu ekspertu, tai skaitā neatkarīgu revidentu vērtējuma, tiek radīta būtiska negatīva ietekme uz uzņēmuma darbību un finanšu rezultātiem, un tiek apdraudēta uzņēmuma attīstības iespēja. Neatbilstoši noteikta kapitāla atdeves likme var negatīvi ietekmēt uzņēmuma aktīvu vērtību. Starptautiskie finanšu pārskatu standarti nosaka, ka aktīvu vērtībai uzņēmuma finanšu pārskatos ir jābūt atbilstošai to atgūstamai vērtībai atlikušajā aktīvu kalpošanas laikā, kas ietver arī finanšu tirgiem un nozares riskiem atbilstošas kapitāla izmaksu novērtējumu. Ja pakalpojumu tarifos iekļaujamās kapitāla izmaksas regulators nosaka nozarei neatbilstoši zemas, šāds lēmums izraisa nepieciešamību veikt izbūvēto aktīvu vērtības norakstīšanu, atzīstot to uzņēmuma zaudējumos. Tas ne tikai negatīvi ietekmē uzņēmuma spēju piesaistīt finanšu līdzekļus turpmākām investīcijām kapitāla tirgos, bet arī liedz veikt dividenžu izmaksu dēļ atzītajiem aktīvu vērtības norakstīšanas zaudējumiem.

Papildus arī jāņem vērā, ka dēļ neatbilstoši noteiktām atgūstamām kapitāla izmaksām, kas rezultējas izbūvēto aktīvu vērtības norakstīšanā zem to aizvietošanas vērtības, tiek samazināts arī ikgadējais pamatlīdzekļu nolietojums, kas atbilstoši metodikai iekļaujams tarīfos un primāri tiek izmantots kā finansējums pamatlīdzekļu atjaunošanai. Līdz ar to pakalpojuma cenā iekļaujama nolietojums nav pietiekams, lai nodrošinātu regulāru aktīvu atjaunošanu sistēmas ilgtspējīgas darbības nodrošināšanai. Balstoties uz AS "Latvenergo" pieejamiem datiem, Latvijā jau šobrīd noteiktā kapitāla atdeves likme ir viena no zemākajām Eiropā, kaut arī valsts risks Latvijā ir ievērojami augstāks nekā Rietumeiropā. Līdz ar to neredzam pamatu mainīt metodiku, kas radīs vēl lielāku faktiski piemērojamās kapitāla atdeves likmes atšķirību pret salīdzināmām valstīm un rada riskus uzņēmumu turpmākai darbībai un attīstības iespējām.

Lai nodrošinātu, ka regulēto pakalpojumu tarīfos iekļaujama reālā un nominālā kapitāla atdeves likme atbilst tirgus principiem, un novērstu regulēto aktīvu vērtības samazinājumu riskus un zaudējumu veidošanos sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, piedāvājam sekojošas izmaiņas metodikā:

- Tā kā Latvijā SPRK noteiktā kapitāla atdeves likme jau pašreiz ir viena no zemākajām Eiropā, kaut arī valsts risks lielākoties ir augstāks nekā citās ES valstīs, piedāvājam metodikā paredzēt kombinēto metodi kapitāla atdeves likmes noteikšanai:

- Ilgtermiņa ieguldījumu vērtībai, izslēdzot pārvērtēšanas rezervi, (iegādes vērtībai) noteikt kapitāla atdeves likmi nominālajā izteiksmē;

- Ilgtermiņa ieguldījumu pārvērtēšanas rezervei (vērtības pieaugumam) noteikt kapitāla atdeves likmi reālajā izteiksmē;

Uzskatām par nepieņemamu SPRK priekšlikumu (metodikas 2. pielikums), ka atsevišķiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem, tai skaitā elektroenerģijas sadales un elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumiem, tiek piemērota kapitāla atdeves likme tikai reālā izteiksmē gan uz pārvērtētiem, gan nepārvērtētiem aktīviem. Tas ir pretrunā ar vispārējiem kapitāla atdeves noteikšanas un piemērošanas principiem.

- Metodika paredz kapitāla atdeves likmes aprēķinā iekļaujamo bezriskā likmi un aizņemtā kapitāla atdeves likmi novērtēt 10 gadu periodā, tomēr šo periodu sākot skaitīt no 2014. gada 1. janvāra, tādējādi efektīvi iekļaujot datus tikai par pēdējiem 5 gadiem. Izmantojot tikai pēdējo 5 gadu datus, kapitāla atdeves likmes aprēķinā tiek iekļautas šī brīža negatīvas reālās valsts obligāciju ienesīguma likmes (inflācija pārsniedz bezriskā ienesīgumu), kas ilgtermiņā nav ekonomiski pamatotas. Netiek ņemts vērā ekonomikas attīstības cikliskums. Ņemot vērā, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji veic ilgtermiņa investīcijas, kuras tiek atpelnītas ilgstošā laikā, kapitāla izmaksas ir jānosaka balstoties uz ilgtermiņa vidējām izmaksām. Piekrītam, ka, 2014. gadā Latvijai pievienojoties Eiropas Monetārajai savienībai, ir būtiski mainījušies valsts riski. Tādēļ piedāvājam kā alternatīvu izmantot citu ES valstu vēsturiskās bezriskā likmes 10 gadu periodā (piemēram, Vācijas), tām pieskaitot novērtēto Latvijas valsts risku (starpība starp Latvijas un Vācijas bezriskā likmēm). Piemēram, šādu praksi izmanto Igaunijas regulators;

- Nozares labā prakse un starptautiski atzīti finanšu eksperti uzsver par nepieciešamību pašu kapitāla atdeves likmes aprēķinā iekļaut arī uzņēmuma izmēra riska prēmiju, kas ir piemērojama visiem uzņēmumiem atkarībā no to lieluma. SPRK piedāvātā pieeja uzņēmuma izmēra riska prēmiju piemērot tikai Latvijas mērogiem maziem uzņēmumiem nav atbilstoša starptautiski atzītai praksei. SPRK noteiktajā kapitāla atdeves likmes aprēķinā tiek izmantoti finanšu dati no citiem ES valstu regulētajiem tirgiem (beta koeficients, uzņēmuma riska prēmija), kas efektīvi atspoguļo nozares kopējos riskus, bet netiek ņemts vērā, ka Latvijas tirgus ir viens no mazākajiem ES, līdz ar to arī ir ievērojami augstākiem riskiem. Uzņēmuma lieluma prēmijas iekļaušanu kapitāla atdeves likmē atbalsta tāds starptautiski atzīts konsultācijas uzņēmums kā *Duff & Phelps*, kā arī pētnieki Dr. Šanons Prats, Prof. Aswath Damodaran u.c.

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Komercedirektors

Uldis Bariss

Imants Iesalnieks 67728787